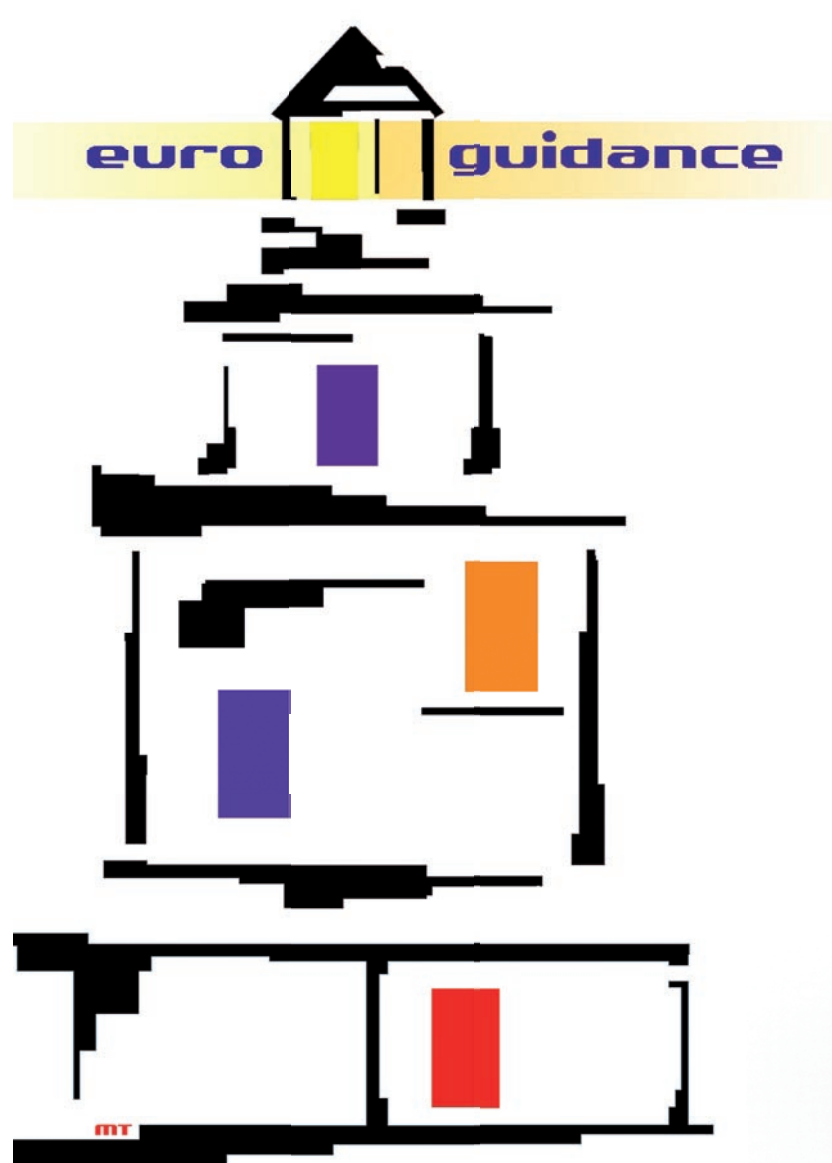

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

Αξιολόγηση των προσφερόμενων
Υπηρεσιών Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού

2 ,3 & 4, 5 Απριλίου 2008

ΓΔ Εκπαίδευση και πολιτισμός
Πρόγραμμα διά βίου μάθησης

Ξενοδοχείο ΖΑΦΟΛΙΑ, Αθήνα

Επιμορφωτικό Σεμινάριο «Αξιολόγηση των Προσφερόμενων Υπηρεσιών Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού»

Το Πρόγραμμα Euroguidance, μεταξύ άλλων, στοχεύει στην παροχή ποιοτικής πληροφόρησης στους ειδικούς της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού σε θέματα που αφορούν στη δια βίου Συμβουλευτική και στον δια βίου Επαγγελματικό Προσανατολισμό.

Στο πλαίσιο αυτό το Ε.Κ.Ε.Π. ως Ελληνικό Κέντρο Euroguidance με τη χρηματοδότηση του προγράμματος Euroguidance διοργάνωσε επιμορφωτικό σεμινάριο με θέμα «Αξιολόγηση των προσφερόμενων Υπηρεσιών Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού» από 2 έως και 5 Απριλίου 2008 στο ξενοδοχείο Ζαφόλια στην Αθήνα

Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής του σεμιναρίου καθώς και εισηγητής ήταν ο κ. Γεώργιος Παπάς, μέλος του Δ.Σ. του ΕΚΕΠ και προσκεκλημένοι κεντρικοί εισηγητές ήταν οι διεθνώς διακεκριμένοι επιστήμονες οι κ.κ Bryan Hiebert, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Calgary του Καναδά – Πρόεδρος της IAEVG και Kris Magnusson, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Lethbridge του Καναδά.

Το σεμινάριο παρακολούθησαν συνολικά 107 άτομα. Συγκεκριμένα συμμετείχαν 61 στελέχη ΣΥ.Ε.Π. της εκπαίδευσης (ΚΕΣΥΠ – ΓΡΑΣΕΠ), 30 Εργασιακοί Σύμβουλοι του ΟΑΕΔ, 3 Σύμβουλοι των Γραφείων Διασύνδεσης ΑΕΙ - ΤΕΙ. Επίσης συμμετείχαν ο Πρόεδρος της ΕΛΕΣΥΠ κ. Σαμοΐλης, 1 εκπρόσωπος των Γραφείων Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας των ΙΕΚ του ΟΕΕΚ, το επιστημονικό προσωπικό του Ε.Κ.Ε.Π., εκπρόσωποι του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και ο κ. Κρίβας Σπυρίδων, Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών.

Οι συμμετέχοντες στο σεμινάριο εκπαιδεύτηκαν σε θέματα αξιολόγησης ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών Επαγγελματικού Προσανατολισμού μέσα από θεωρητικές και πρακτικές όψεις και πτυχές, ενώ είχαν την ευκαιρία να μελετήσουν την αλλαγή του συμβουλευμένου κάνοντας χρήση εμπειριών και δεδομένων.

Ακολουθεί το πρόγραμμα του σεμιναρίου καθώς και οι περιλήψεις των εισηγήσεων και πρόσθετο υλικό για μελέτη.

Α' κύκλος (2 -3 Απριλίου 2008)

Τετάρτη, 2 Απριλίου 2008 (1η ημέρα)

08:30 - 09:15

Προσέλευση - Εγγραφή / Registration

09:15 - 10:00

Εισαγωγική ομιλία - Παρουσίαση του σεμιναρίου
Γιώργος Παπός (ολομέλεια)

Introductory Presentation - Overview of the Seminar

George Papas (whole group)

10:00 - 10:30

Διάλειμμα - Coffee Break

10:30 - 12:00

Η αξιολόγηση στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό:
θεωρητικές και πρακτικές όψεις και πτυχές

Bryan Hiebert και Kris Magnusson (ολομέλεια)

Evaluation in Career Guidance: Context and its background

Bryan Hiebert and Kris Magnusson (whole group)

12:00 - 12:30

Διάλειμμα - Coffee Break

12:30 - 14:00

Ομάδα Α': Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της
αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα της
συμβουλευτικής διαδικασίας (I)

Bryan Hiebert

Group Α': Using informal data to trace client change (Concurrent
sessions I)

Bryan Hiebert

Ομάδα Β': Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών
Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού (II)

Kris Magnusson

Group Β': Evaluating the quality of services (Concurrent
sessions II)

Kris Magnusson

14:00 - 15:00

Γεύμα - Lunch

15:00 - 17:00

Ομάδα Α': Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της αλλαγής
του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα της συμβουλευτικής
διαδικασίας (I, συνέχεια)

Bryan Hiebert

Group Α': Using informal data to trace client change (Concurrent
sessions I, continuation)

Bryan Hiebert

Ομάδα Β': Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών
Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού (II, συνέχεια)

Kris Magnusson

Group Β': Evaluating the quality of services (Concurrent sessions
II, continuation)

Kris Magnusson

17:00 - 17:20

Διάλειμμα - Coffee Break

17:20 - 18:00

Συζήτηση - Σύνοψη επί των εργασιών της 1ης ημέρας

Bryan Hiebert, Kris Magnusson, Γιώργος Παπός (ολομέλεια)

Summary of the topics discussed during Day 1

Bryan Hiebert, Kris Magnusson, George Papas (whole group)

Πέμπτη, 3 Απριλίου 2008 (2η ημέρα)

09:00 - 10:30

Ομάδα Α': Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών
Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού (I)

Kris Magnusson

Group Α': Evaluating the quality of services (Concurrent sessions II)

Kris Magnusson

Ομάδα Β': Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της
αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα
συμβουλευτικής διαδικασίας (I)

Bryan Hiebert

Group Β': Using informal data to trace client change (Concurrent
sessions I)

Bryan Hiebert

10:30 - 11:00

Διάλειμμα - Coffee Break

11:00 - 12:00

Ομάδα Α': Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών
Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού (II, συνέχεια)

Kris Magnusson

Group A': *Evaluating the quality of services (Concurrent sessions II, continuation)*

Kris Magnusson

Ομάδα Β': *Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα συμβουλευτικής διαδικασίας (I, συνέχεια)*

Bryan Hiebert

Group B': *Using informal data to trace client change (Concurrent sessions I, continuation)*

Bryan Hiebert

12:00 - 12:30

Διάλειμμα - Coffee Break

12:30 - 13:30

Ομάδα Α': *Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού (II, συνέχεια)*

Kris Magnusson

Group A': *Evaluating the quality of services (Concurrent sessions II, continuation)*

Kris Magnusson

Ομάδα Β': *Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα συμβουλευτικής διαδικασίας (I, συνέχεια)*

Bryan Hiebert

Group B': *Using informal data to trace client change (Concurrent sessions I, continuation)*

Bryan Hiebert

13:30 - 14:30

Γεύμα - Lunch

14:30 - 16:30

Σύνθεση των επιμέρους και διαμόρφωση της ποδηγούς

Bryan Hiebert και Kris Magnusson (ολομέλεια)

Integration and Action planning

Bryan Hiebert and Kris Magnusson (whole group)

16:30 - 16:45

Διάλειμμα - Coffee Break

16:45 - 17:30

Σύνοψη των θεμάτων που αναπτύχθηκαν στο Σεμινάριο

Bryan Hiebert, Kris Magnusson, Γιώργος Παπός (ολομέλεια)

Summary of the proceedings of the Seminar

Bryan Hiebert, Kris Magnusson, George Papas (whole group)

17:30 - 18:00

Συλλογή ερωτηματολογίων-χορήγηση βεβαιώσεων
Collecting questionnaires - awarding certificates

Β' κύκλος (4 -5 Απριλίου 2008)

Παρασκευή, 4 Απριλίου 2008 (1η ημέρα)

08:30 - 09:15

Προσέλευση, Εγγραφή - Registration

09:15 - 10:00

Εισαγωγική ομιλία - Παρουσίαση του σεμιναρίου
Γιώργος Παπός (ολομέλεια)

Introductory Presentation - Overview of the Seminar
George Papas (whole group)

10:00 - 10:30

Διάλειμμα - Coffee Break

10:30 - 12:00

Η αξιολόγηση στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό: Θεωρητικές και πρακτικές όψεις και πτυχές

Bryan Hiebert και Kris Magnusson (ολομέλεια)

Evaluation in Career Guidance: Context and its background

Bryan Hiebert and Kris Magnusson (whole group)

12:00 - 12:30

Διάλειμμα - Coffee Break

12:30 - 14:00

Ομάδα Α': Bryan Hiebert

Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα της συμβουλευτικής διαδικασίας (I)

Group A': Bryan Hiebert

Using informal data to trace client change (Concurrent sessions I)

Ομάδα Β': Kris Magnusson

Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών Συμβουλευτικής - Προσανατολισμού (II)

Group B': Kris Magnusson

Evaluating the quality of services (Concurrent sessions II)

14:00 - 15:00

Γεύμα - Lunch

15:00 - 17:00

Ομάδα Α': Bryan Hiebert

Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα της συμβουλευτικής διαδικασίας (I, συνέχεια)

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ του ΕΚΕΠ με θέμα:
**«Αξιολόγηση των Προσφερόμενων Υπηρεσιών Συμβουλευτικής-
Προσανατολισμού»**

**Περιλήψεις εισηγήσεων
(Abstracts)**

Εισαγωγική ομιλία-παρουσίαση του Σεμιναρίου. Γιώργος Παπάς

Η αξιολόγηση στην εκπαιδευτική διαδικασία και γενικότερα στη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος χρησιμοποιείται, κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες, ως “διαπιστωτικό” και “επιταχυντικό” μέσο βελτίωσης της δομής και της λειτουργίας αυτού του συστήματος.

Στην παγκοσμιοποιημένη εποχή μας με τις “αναταράξεις” και τις δυσμενείς αλλαγές που συμβαίνουν, ειδικότερα στον κόσμο της μισθωτής εργασίας, η “προσδοκία” θετικής δυναμικής συνεισφοράς των παρεχόμενων υπηρεσιών: Συμβουλευτικής-Επαγγελματικού Προσανατολισμού, στον κάθε συμβουλευόμενο (*client*), έχει ως στόχο και τη βελτίωση της “συμβατότητας” μεταξύ της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της επιδιωκόμενης-αναζητούμενης απασχόλησης.

Ο ρόλος της αξιολόγησης (*evaluation*) ανακύπτει και προβάλλει ως συστατικό, *sine-qua non* μέσο –σε διεθνή συμπόσια για την ανάπτυξη της σταδιοδρομίας (*career development*)– το οποίο αναμένεται να “μετρήσει”, ώστε να συμβάλλει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, των παρεχόμενων σχετικών υπηρεσιών: συμβουλευτικής-προσανατολισμού ή με την πιο σύγχρονη “θέαση” και ορολογία των υπηρεσιών της, ως δια βίου ανάπτυξη της σταδιοδρομίας.

Πρόσφατη έρευνα στον Καναδά διαπίστωσε ότι οι σύμβουλοι σταδιοδρομίας και οι επικεφαλής των σχετικών υπηρεσιών πιστεύουν ότι είναι χρήσιμο και σημαντικό να αξιολογείς το προσφερόμενο έργο, αυτών των υπηρεσιών. Όταν, όμως, διατυπώθηκε το ερώτημα: “πόσο συχνά, οι σύμβουλοι, αξιολογούν το έργο που αυτοί παρέχουν” η απάντηση της πλειοψηφίας, αυτών που ρωτήθηκαν, ήταν: “σπάνια αυτό συμβαίνει”. Δηλαδή, περισσότερο επικρατούσε ως άποψη και “πίστη” των συμβούλων ότι το έργο τους: είναι σημαντικό και αποτελεσματικό και πολύ λιγότερο αυτή, η άποψή τους “εδράζεται” σε ερευνητικά ευρήματα που προέκυψαν με την εφαρμογή μεθόδων αξιολόγησης.

Ο κύριος σκοπός του σεμιναρίου είναι η παρουσίαση ενός υποδείγματος (*model*), αποτέλεσμα του ερευνητικού έργου, των φιλοξενούμενων Καναδών καθηγητών κ.κ.

Hiebert και Magnusson. Αυτό αναφέρεται στο ρόλο των συμβούλων ως “αυστηρών” επιστημονικών παρατηρητών και αξιολογητών της αλλαγής συμπεριφοράς των συμβουλευόμενων, ως αποτέλεσμα των συμβουλευτικών υπηρεσιών τις οποίες αυτοί (δηλ. οι σύμβουλοι) παρέχουν.

Αυτό το ερευνητικό υπόδειγμα έχει αναπτυχθεί από την “Καναδική Ερευνητική Ομάδα –με επικεφαλής τον Br. Hiebert– για την Ανάπτυξη της Σταδιοδρομίας” και αυτή την περίοδο εφαρμόζεται και “εγκυροποιείται” σε αρκετούς σχετικούς φορείς και εργασιακά περιβάλλοντα, στον Καναδά.

Η Αξιολόγηση στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό: θεωρητικές και πρακτικές όψεις και πτυχές. *Bryan Hiebert και Kris Magnusson*

Η βασική υπόθεση, στην οποία “εδράζεται” το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα είναι ότι οι σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού/ανάπτυξης σταδιοδρομίας παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες. Όμως, η επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας δεν καταδεικνύει ότι οι σύμβουλοι αξιολογούν την εργασία που αυτοί παρέχουν ώστε να υπάρχει πειστική απόδειξη ότι πράγματι αυτοί παρεμβαίνουν και θετικά επηρεάζουν τη ζωή και τη σταδιοδρομία των συμβουλευόμενων.

Θέματα που θα αναπτυχθούν –στη διάρκεια αυτής της εισήγησης– αναφέρονται και περιλαμβάνουν:

- i) Ανάδειξη της σημασίας της αξιολόγησης
- ii) Σύγχρονες πρακτικές αξιολόγησης
- iii) Πρακτικές υποστηριζόμενες από ερευνητικά ευρήματα
- iv) Παρεμβάσεις με στόχο τη βελτίωση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων
- v) Σύνδεση και αξιοποίηση –από τον σύμβουλο– των ερευνητικών δεδομένων για τη βελτίωση της παρεχόμενης συμβουλευτικής του προσφοράς προς τον συμβουλευόμενο.

Χρήση εμπειριών και δεδομένων για τη μελέτη της αλλαγής του συμβουλευόμενου, ως αποτέλεσμα της συμβουλευτικής διαδικασίας. *Bryan Hiebert*

Τις περισσότερες φορές, οι συμβουλευόμενοι προσφεύγουν στους συμβούλους (επαγγελματικού προσανατολισμού-ανάπτυξης της σταδιοδρομίας) γιατί επιδιώκουν

να πραγματοποιήσουν αλλαγές στη ζωή τους, άλλοτε με σαφήνεια στόχων και άλλοτε με ασάφεια.

Θεωρείται ως σημαντικό επίτευγμα, αν πραγματοποιηθεί εμφανής διαφοροποίηση και αλλαγή της αρχικής κατάστασης –ως αποτέλεσμα της συμβουλευτικής διαδικασίας– η οποία ακολουθήθηκε για συγκεκριμένο/-ους συμβουλευόμενο/-ους.

Σχετικές πρακτικές που συνεισφέρουν στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αλλαγών είναι:

- i) Η παρατήρηση-επίτευξη αλλαγών συμπεριφοράς
- ii) » » » στην λογική ιεράρχηση θεμάτων
- iii) » » » σε προσωπικά γνωρίσματα
- iv) » » » στην επανα-ιεράρχηση στόχων
- v) » » » στον συμβουλευόμενο/συμβουλευτική διαδικασία
- vi) Η σύνδεση των συνολικών αλλαγών που παρατηρούνται στον συμβουλευόμενο, ως αποτέλεσμα των επιμέρους αλλαγών της συμβουλευτικής διαδικασίας.

Αξιολόγηση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού. *Kris Magnusson*

Η αποδοχή, εκ μέρους των συμβούλων, της σημασίας και της υπευθυνότητας του ρόλου τους, ως λειτουργών στη συμβουλευτική διαδικασία, συνδυαστικά με την αξιοποίηση των διαφόρων τεχνικών αξιολόγησης δημιουργούν ένα πλαίσιο θετικής παρέμβασης στην επιδίωξη δημιουργικών αλλαγών, στην πορεία και τις επιδιώξεις του συμβουλευόμενου.

Θέματα που θα αναπτυχθούν περιλαμβάνουν:

- i) Ανάπτυξη και υλοποίηση προγράμματος/-ων
- ii) Αρχική/τελική αξιολόγηση του προγράμματος
- iii) Αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών από φορείς παροχής συμβουλευτικής κ.ά.

Σύνδεση των επιμέρους και Διαμόρφωση Πολιτικής. *Bryan Hiebert και Kris Magnusson*

Τα διάφορα προτεινόμενα ή εφαρμοζόμενα προγράμματα, για να φανεί η χρησιμότητα και η αποτελεσματικότητα αυτών, πρέπει να τύχουν αξιολογικής

επαλήθευσης και εγκυροποίησης ώστε αυτοί που θα τα εφαρμόσουν να έχουν στη διάθεσή τους “πιστοποιημένα” “προϊόντα”, διαδικασίες, μεθόδους και υπηρεσίες.

Η ανάπτυξη ενός σχεδίου διαμόρφωσης πολιτικής, για ένα υπό μελέτη θέμα, περιλαμβάνει:

- i) Τον καθορισμό του σκοπού και των επιμέρους στόχων.
- ii) Τον καθορισμό δραστηριοτήτων και τεχνικών για την επίτευξη των στόχων.
- iii) Τον εντοπισμό πιθανών δυσκολιών-προβλημάτων και το σχεδιασμό σεναρίων υπέρβασης αυτών.
- iv) Την ακολουθία λογικών-εξελικτικών βημάτων τα οποία θα περιλαμβάνουν: εμφανώς υλοποιήσιμους στόχους ώστε η “αμοιβή” και η ικανοποίηση, από την επίτευξη αυτών –σταδιακά– να δημιουργεί θετική παρακίνηση για την επίτευξη του επόμενου στόχου, μέχρι την ολοκλήρωση όλων των στόχων.
- v) Τέλος, είναι χρήσιμη η δημοσιοποίηση ενός προγράμματος που εξελίχθηκε θετικά ώστε να τύχει γενικότερης αποδοχής και εφαρμογής.

(Επιμέλεια-απόδοση των κειμένων στα Ελληνικά: Γ. Παπάς)

Βιογραφικά Στοιχεία των Εισηγητών του Σεμιναρίου

1. Bryan Hiebert. Ο *Dr Br. Hiebert* είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Calgary, της Πολιτείας *Alberta*, του Καναδά και διευθυντής της κατεύθυνσης-ειδίκευσης για τη “**Δια Βίου Μάθηση**”, στον Τομέα της Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας, του ίδιου Πανεπιστημίου.

Από τον Σεπτέμβριο του 2007 είναι εκλεγμένος Πρόεδρος της “**Διεθνούς Επιστημονικής Εταιρείας για τον Εκπαιδευτικό και Επαγγελματικό Προσανατολισμό**” (*International Association for Educational and Vocational Guidance*).

Ο Dr Br. Hiebert ασχολείται –διδασκτικά και ερευνητικά– περισσότερο από είκοσι (20) χρόνια, στη γνωστική περιοχή της Αξιολόγησης. Βασική επιδίωξη της μελετητικής του ενασχόλησης είναι η ανάπτυξη μεθοδολογίας και πρακτικών “εργαλείων” αξιολόγησης ώστε να βοηθηθούν οι ασχολούμενοι στη Συμβουλευτική-Προσανατολισμό να αξιολογούν και να βελτιώνουν τις υπηρεσίες που προσφέρουν, ως σύμβουλοι.

2. Kris Magnusson. Ο *Dr Kr. Magnusson* είναι καθηγητής και αναπληρωτής αντιπρύτανης (ακαδημαϊκών θεμάτων) στο Πανεπιστήμιο Lethbridge, της Πολιτείας *Alberta*, του Καναδά.

Είναι διευθυντής της “**Καναδικής Εταιρείας Συμβουλευτικής**” (*Canadian Counselling Association*).

Ο Dr Kr. Magnusson είναι διακεκριμένος επιστήμονας στον Καναδά, όσον αφορά την “**ανάπτυξη της σταδιοδρομίας**” (*career development*). Έχει κάνει καινοτόμες συνεισφορές και προσπάθειες ώστε οι διάφοροι οργανισμοί, σε αυτή τη χώρα, να προσφέρουν ειδικά προγράμματα ανάπτυξης σταδιοδρομίας με τελικούς αποδέκτες και ωφελούμενους τους συμβουλευόμενους. Με αυτόν τον τρόπο, ο καθένας από τους συμβουλευόμενους θα μπορέσει να “εμπλουτίσει” και να “συντάξει” πλουραλιστικότερα την προσωπική του διαδρομή και καριέρα.

3. Γιώργος Παπάς. Ο *Δρ Γ. Παπάς* είναι Σύμβουλος στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και μέλος του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ).

Η διδακτική του ενασχόληση στη Δευτεροβάθμια/Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και η μελετητική-συγγραφική του εργογραφία αναφέρεται και σε θέματα: Αξιολόγησης και Εκπαιδευτικού-Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Γ. Παπάς, Απρίλιος 2008

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
(Ε.Κ.Ε.Π.)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α' ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε.Κ.Ε.Π.
(ΑΘΗΝΑ 9 - 11 /5 /2001)

«Εξελίξεις στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό
Προσανατολισμό στην Αυγή του 21^{ου} Αιώνα»

Υπό την αιγίδα των Υπουργείων:

- Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
- Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- (Πρόγραμμα Ε.Ε. : Leonardo Da Vinci)

Αθήνα, 2001

Η Χρησιμότητα και τα Πλαίσια Αξιολόγησης της Παρεχόμενης Συμβουλευτικής - Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Δρ. Γιώργος Γρ. ΠΑΠΑΣ, Μόνιμος Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Εισαγωγή

Η αξιολόγηση, όπως δείχνει και η ετυμολογική προέλευση της λέξης (αξία + λέγω), είναι έννοια που χρησιμοποιείται για την αποτίμηση της αξίας των ιδιοτήτων ή των γνωρισμάτων των διαφόρων "αντικειμένων". Ο όρος αντικείμενο χρησιμοποιείται με την ευρεία σημασία αυτής της λέξης. Στην εκπαίδευση ο όρος αξιολόγηση αναφέρεται καταρχήν στη διαδικασία και τη μεθοδολογία που εφαρμόζεται και αποβλέπει στη μέτρηση της ποιότητας και της ποσότητας της διδασκαλίας και μάθησης.

Έτσι, στην εκπαίδευση με τα ευρήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή σχετικής μεθόδου ή σχετικών μεθόδων αξιολόγησης, κατά περίπτωση, παρέχεται αφενός μια γενική εικόνα του επιπέδου λειτουργίας, όλου του εκπαιδευτικού συστήματος και αφετέρου η αξιολόγηση θεωρείται ως συστατικό προαπαιτούμενο για τη βελτίωση: των προγραμμάτων σπουδών, των μεθόδων διδασκαλίας, του τρόπου βαθμολόγησης των μαθητών / σπουδαστών, της παρεχόμενης συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, της διοίκησης της εκπαίδευσης, της διεξαγωγής εκπαιδευτικών ερευνών, κ.ά.

Σε μια περίοδο - όπως αυτή που διανύουμε - που επιδιώκονται αλλαγές στην εκπαίδευση και στη βελτίωση των ευκαιριών και συνθηκών απασχόλησης, η σημασία που αποδίδεται στο ρόλο της συμβουλευτικής και του επαγγελματικού προσανατολισμού ως "καταλύτη" βελτίωσης του βαθμού "συμβατότητας" μεταξύ παρεχόμενης εκπαίδευσης και επιδιωκόμενης απασχόλησης - για τον κάθε άνθρωπο - αναδεικνύει την αξιολόγηση της συμβουλευτικής και του προσανατολισμού, ως θέμα και δυνατότητα που αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας αυτής της παροχής και της γενικότερης λειτουργίας αυτού του θεσμού.

Ορισμένα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά και τάσεις που αναφέρονται και σχετίζονται με τον κόσμο της εργασίας, στις αρχές του 21ου αιώνα, στις αναπτυγμένες κυρίως χώρες και που πρέπει να παίρνει υπόψη του ένα σύστημα συμβουλευτικής - προσανατολισμού είναι και τα ακόλουθα:

i) Η παγκοσμιοποιημένη οικονομία και η τεχνολογική εξέλιξη προκαλούν διαρθρωτική ανεργία που τα αποτελέσματα της ασκούμενης "αντισταθμιστικής" πολιτικής - εφόσον ασκείται - με τον επαναπροσανατολισμό, την εκπαίδευση και την κατάρτιση των σπουδαστών, των ανέργων και των εργαζομένων δεν επιφέρει άμεσα αποτελέσματα.

ii) Η ονομαζόμενη "οικονομία της γνώσης" προϋποθέτει, ως ένα *minimum*: γνώσεις και δεξιότητες, για τους εργαζόμενους, στο επίπεδο του λειτουργικού, αριθμητικού και πληροφορικού αλφαριθμητισμού, ώστε ο κάθε άνθρωπος να μπορεί να βρει απασχόληση και να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων και επανακατάρτισης, όταν αυτό απαιτείται, ανεξάρτητα ηλικίας.

iii) Η διαδικασία μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην εργασία, η ένδον και έξω επιχειρησιακή επιμόρφωση και κατάρτιση των εργαζομένων αποτελούν,

σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό, τομείς μελέτης και ενασχόλησης των κυβερνήσεων και άλλων φορέων.

iv) Αφενός η σχετικά μικρή ή / και αρνητική τάση που παρουσιάζουν οι δείκτες αύξησης του ενεργού πληθυσμού των αναπτυγμένων χωρών, όπως αυτό συμβαίνει στη χώρα μας και αφετέρου η ύπαρξη σημαντικού αριθμού οικονομικών μεταναστών που εισέρχονται - νόμιμα ή παράνομα - στην αγορά εργασίας.

Χαρακτηριστικά της Αξιολόγησης

Ένα σύστημα αξιολόγησης πρέπει να είναι επιστημονικά δομημένο και δημοκρατικά αποδεκτό και αξιόπιστο. Ειδικότερα, στη διαδικασία σχεδιασμού, ανάπτυξης και εφαρμογής του είναι αναγκαίο να λαμβάνεται μέριμνα ώστε να χαρακτηρίζεται από: *εγκυρότητα, αξιοπιστία, δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη, αμεροληψία και ικανότητα κάλυψης*, όλου του προς αξιολόγηση πληθυσμού αναφοράς. Επιπλέον, οι φορείς ανάπτυξής του πρέπει να συνεργάζονται με τους φορείς που θα πραγματοποιήσουν την αξιολόγηση· απαραίτητα δε πριν τη γενική εφαρμογή ενός συστήματος αξιολόγησης, να προβλέπεται πιλοτική φάση εφαρμογής, ώστε με την κριτική επισήμανση λαθών και αδυναμιών - στον αρχικό σχεδιασμό και εφαρμογή - να οδηγηθούμε στο καλύτερο δυνατό σύστημα αξιολόγησης, κατά περίπτωση.

Θα αναφερθούμε - με συντομία - στη σημασία των όρων εγκυρότητα, αξιοπιστία, κτλ.

1. Η **εγκυρότητα** αναφέρεται και εκφράζει το βαθμό που το μέσον αξιολόγησης που χρησιμοποιείται, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, επιτελεί το σκοπό κατασκευής του κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Έτσι, ένας φορέας επιλογής προσωπικού, αν διαπιστώσει μια υψηλή "συμπόρευση" - *βαθμό συσχέτισης*, κατά τη στατιστική ορολογία - μεταξύ του τίτλου σπουδών ή ειδικότερα του βαθμού που καταγράφεται σε αυτόν τον τίτλο ενός υποψηφίου και του βαθμού που αυτός παίρνει σε ένα *test* δεξιοτήτων που θεωρείται ως προσ απαιτούμενο προσόν επιλογής, στο συγκεκριμένο τομέα απασχόλησης, αναφέρεται τότε ότι αυτό το μέσον αξιολόγησης διαθέτει υψηλή εγκυρότητα.
2. Η **αξιοπιστία** εκφράζει το γεγονός ότι ένα "εργαλείο" αξιολόγησης παρέχει συνεπή και μη αποκλίνοντα αποτελέσματα, ανεξάρτητα του αξιολογητή που χρησιμοποιείται, κατά περίπτωση ή των επαναλαμβανόμενων εφαρμογών της συγκεκριμένης μεθόδου αξιολόγησης, από τον ίδιο αξιολογητή.
3. Η **σημασία του όρου δυνατότητα εφαρμογής στην πράξη ή πρακτικότητα** συνοψίζει και εκφράζει εκείνες τις μεθόδους ή χαρακτηριστικά ενός συστήματος αξιολόγησης που παρέχουν το μέγιστο δυνατό αριθμό έγκυρων πληροφοριών με την ελάχιστη δυνατή προσπάθεια και κόστος.
4. Η **αμεροληψία ή αντικειμενικότητα**, ενός εργαλείου αξιολόγησης, εκτός από την προφανή σημασία του όρου αμεροληψία, δηλαδή χορήγηση του ίδιου βαθμού στους εξεταζόμενους, π.χ. στο συγκεκριμένο *test* από διαφορετικούς βαθμολογητές ή από τον ίδιο βαθμολογητή σε διαφορετικό χρόνο, εμπεριέχει και την κοινωνική διάσταση των ίσων ευκαιριών για τους υποψήφιους· δηλαδή, η διατύπωση των σχετικών ερωτημάτων διακρίβωσης γνώσεων και δεξιοτήτων να είναι σε

απλή κατανοητή γλώσσα και όχι σε εξεζητημένη μορφή αυτής που θα απέκλειε υποψήφιους προερχόμενους από υποβαθμισμένο γλωσσικά και πολιτιστικά περιβάλλον, οι οποίοι δεν θα κατανοούσαν τη σημασία αυτών των ερωτήσεων.

5. Ο όρος **κάλυψη** ή **ικανότητα κάλυψης** αναφέρεται στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο μέσο ή εργαλείο αξιολόγησης περιλαμβάνει ερωτήματα που καλύπτουν το προς εξέταση εύρος γνώσεων και δεξιοτήτων, από την περιοχή ή τον πληθυσμό αναφοράς - κατά περίπτωση - που οι αξιολογούμενοι καλούνται να αποδείξουν το επίπεδο γνώσης αυτών.

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της παρεχόμενης συμβουλευτικής και προσανατολισμού, ενώ είναι χρήσιμη, δεν είναι εύκολη υπόθεση γιατί εμπεριέχει πολλές παραμέτρους προς διερεύνηση, μέτρηση, σύγκριση και τελικά αξιολόγηση.

Αξιολόγηση και Επαγγελματικός Προσανατολισμός

Ο κύριος σκοπός της παρεχόμενης συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού είναι να καταστήσει κάθε άνθρωπο - μαθητή, σπουδαστή ή/ και ενήλικα - που είναι αποδέκτης αυτής της «παροχής», ικανό αρχικά να αναπτύξει μια προσωπική στρατηγική «αριστοποιημένης», δηλαδή με σύνθεση φιλοδοξιών και ρεαλισμού, πορείας και επαγγελματικής διαδρομής μετά τη βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία βρίσκεται και στη συνέχεια να επιλέξει τη μέθοδο υλοποίησης της παραπάνω στρατηγικής που τον αφορά.

Η διαδικασία αξιολόγησης κάθε θεσμού και μεθόδου στο χώρο της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και όχι μόνο, έχει να συνεισφέρει στην προσπάθεια βελτίωσης αυτού που υπάρχει. Όσον αφορά την αξιολόγηση του *Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ)* στη χώρα μας, ως συντελεστή διαμόρφωσης της μετά το σχολείο επιδιωκόμενης εξέλιξης κάθε μαθητή, από τη δεκαετία του 1980 έχουν διεξαχθεί ορισμένες σχετικές εμπειρικές έρευνες. Από ευρήματα προσωπικής μου εκπαιδευτικής έρευνας - κατά τη χρονική περίοδο που προανέφερα - το επίπεδο του παρεχόμενου ΣΕΠ στο σχολείο (Παπάς και Ψαχαρόπουλος, 1990), δεν είχε κριθεί ικανοποιητικό από τους αποδέκτες μαθητές, ενώ οι ίδιοι μαθητές είχαν την άποψη ότι αποτελεσματικότερα προσφερόμενος ΣΕΠ θα συνέβαλε στη μείωση της ανεργίας των νέων, αποφοίτων του Λυκείου, (Παπάς, 1994). Οπωσδήποτε, η σημερινή κατάσταση στη χώρα μας, όσον αφορά αυτό το θέμα, είναι βελτιωμένη, αλλά υπολείπεται της επιθυμητής.

Στη δεκαετία του 1990, στη Βρετανία, σε μελέτη δύο επιθεωρητών - συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού, (Q.A.D.U., 1995), που αναφέρονταν στη δημιουργία ενός πλαισίου αξιολόγησης της παρεχόμενης συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού στη χώρα αυτή, οι επιθεωρητές αυτοί κατέγραψαν δέκα (10) χαρακτηριστικά που συνθέτουν και συμβάλλουν στη δημιουργία της στρατηγικής ανάπτυξης και διαμόρφωσης της επιδιωκόμενης επαγγελματικής σταδιοδρομίας των μαθητών/ σπουδαστών. Αυτά είναι:

1. Η αξιοποίηση από τον κάθε μαθητή/ σπουδαστή των προσωπικών γνώσεων και εμπειριών του από τον κόσμο των επαγγελμάτων.

2. Το ενδιαφέρον για αναζήτηση περισσότερων και έγκυρων πληροφοριών για επάγγελμα ή επαγγέλματα για τα οποία υπάρχει προσωπικό ενδιαφέρον.
3. Η ερευνητική αναζήτηση και το μεράκι δημιουργίας οδηγεί στη συνθετική επιδίωξη δημιουργίας ακόμη και νέων μορφών επαγγελματικής απασχόλησης, π.χ. περιπτώσεις ευρεσιτεχνίας.
4. Η προσφυγή σε ειδικούς και φίλους, ώστε αντικειμενικότερα και πληρέστερα να περιγράψουν τη συνολική εικόνα των πτυχών που συναπαρτίζουν την προσωπικότητα του μαθητή/ σπουδαστή.
5. Η ενθάρρυνση των μαθητών /σπουδαστών, ώστε να δημιουργήσουν ένα πίνακα αντιστοίχισης των γνωστικών δυνατοτήτων, κλίσεων, ενδιαφερόντων και φιλοδοξιών τους με τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσε να έχει το μελλοντικό τους επάγγελμα, ανεξάρτητα αν αυτό – με αυτά τα χαρακτηριστικά - υπάρχει ή όχι.
6. Η ιεραρχική ταξινόμηση των επαγγελματικών τους επιθυμιών και προτιμήσεων.
7. Η προσπάθεια ρεαλιστικής – κατά το δυνατόν – εκτίμησης του εφικτού της επιδίωξης: *πρώτον*, συγκεκριμένου κλάδου σπουδών και *δεύτερον*, δυνατότητας άσκησης του απορρέοντος επαγγέλματος. Έτσι, η επιδίωξη σπουδών Ιατρικής στην Ελλάδα, από έναν απόφοιτο Λυκείου, πρέπει να παίρνει υπόψη της αφενός τη δυσκολία συγκέντρωσης πολύ υψηλής βαθμολογίας για την εισαγωγή και αφετέρου το γεγονός ότι οι προοπτικές άσκησης του ιατρικού επαγγέλματος στη χώρα μας δεν είναι πλέον ευοίωνες, όπως στο παρελθόν, λόγω της μεγάλης προσφοράς εργασίας από γιατρούς που σπούδασαν στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες του εξωτερικού.
8. Η έρευνα και ο σχεδιασμός εναλλακτικών σεναρίων επαγγελματικών διαδρομών με την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των σχετικών πληροφοριών που πρέπει να αναζητηθούν.
9. Ο έλεγχος ρεαλισμού των επιδιώξεων σταδιοδρομίας του μαθητή /σπουδαστή, π.χ. με τη βοήθεια των συμβούλων ή άλλων ειδικών σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού.
10. Η δόμηση των επιχειρημάτων των μαθητών /σπουδαστών που πείθουν τον ειδικό αξιολογητή, ότι οι επιλογές τους είναι οι πιο ταιριαστές, για τον καθένα από αυτούς.

Επι λεγόμενα

Συμπερασματικά, η «δημιουργία» από τον κάθε μαθητή / σπουδαστή ενός στρατηγικού σχεδίου επαγγελματικής πορείας και εξέλιξης αναμένεται να βοηθήσει αυτόν ουσιαστικά στην αποτελεσματικότερη ένταξή του στην αγορά εργασίας και στη διαμόρφωση του τρόπου ζωής του γενικότερα.

Η συμβουλευτική και ο επαγγελματικός προσανατολισμός, όχι μόνο ως διαδικασία και παροχή στο χώρο της εκπαίδευσης, αλλά ως διαδικασία και παροχή δια βίου συχνά αναφέρονται από πολιτικούς, συνδικαλιστικούς, οικονομικούς και εκπαιδευτικούς φορείς ως μέσα που μπορούν να συμβάλλουν στην καλύτερη «συμβατότητα» μεταξύ εκπαίδευσης, οικονομίας και απασχόλησης. Αρκετοί πόροι, από κρατικούς και άλλους φορείς, π.χ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διατίθενται για αυτό το σκοπό.

Έχουμε τη γνώμη ότι η ανάπτυξη μεθόδων και πλαισίων αξιολόγησης του τρόπου παροχής συμβουλευτικής και προσανατολισμού στη χώρα μας, πέραν των όσων έχουν γίνει και γίνονται, θα συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία του όλου συστήματος.

Το ΕΚΕΠ, σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τον ΟΑΕΔ και άλλους φορείς, αλλά και ανεξάρτητους ειδικούς επιστήμονες, μπορεί να αναλάβει μια τέτοια προσπάθεια και αποστολή, ως εθνικός συντονιστικός φορέας που θεσμικά – από την ίδρυσή του - καλείται να επιτελέσει στο ευρύ «πεδίο» της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη χώρα μας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Herr, E. (1997). *Perspectives on Career Guidance and Counseling in the 21st Century*. Educational and Vocational Guidance Bulletin, No 60: 1-15.

Παπάς, Γ. (1994). *Θέματα Εκπαίδευσης – Απασχόλησης: Προτάσεις Αποφοίτων Γενικών Λυκείων*. Αθήνα.

Παπάς, Γ. (1997). *Αξιολόγηση και Αποτελεσματικότητα στην Εκπαίδευση*. Εφ. «Επενδυτής», σελ. 66, 6/12/1997.

Παπάς, Γ. & Ψαχαρόπουλος, Γ. (1990). Οι Αντιλήψεις των Νέων για τον Εκπαιδευτικό-Επαγγελματικό Προσανατολισμό στο Σχολείο: Προτάσεις για την Αναμόρφωσή του. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού*, τ. 14-15: 55-69.

Q.A.D.U. (1995). *Careers Education and Guidance: An Evaluative Framework*. London: Employment Department.

Q.C.A. (1999a). *Developing an Assessment Strategy for N.V.Qs and S.V.Qs*. Sudbury, Suffolk: Q.C.A. Publications.

Q.C.A., (1999b). *Developing National Occupational Standards for N.V.Q.s and S.V.Q.s*. Sudbury, Suffolk: Q.C.A. Publications.

Watts, G. et al. (1993). *Educational and Vocational Guidance in the European Community*. Brussels: Commission of the European Communities.